

Estenstadvann - til glede og besvær i 84 år.

Av Finn Bjørgum, Trondheim Bydrift

Høsten 1913 var det nye vannverket ferdig, og folk var forvissnet om at Strinda nå var sikret godt og tilstrekkelig vann i lang tid framover. Dessverre kom skuffelsene raskt, bare et par måneder etter oppstarten begynte ulempene. Ved oppdemningen ble ei stor myr satt under vann. Det viste seg snart at vannet ved å stå over myra fikk dårlig lukt og smak. Når en skulle tappe vann fra springen, hendte det at fargen var nesten som kaffe. Analyser viste at vannet inneholdt en del jern og organiske stoffer, og at oksygeninnholdet var lavt.

Forslagene, og også forsøkene på å løse problemene var mange: foreta lufting, holde lavt nivå i det nye magasinet, bygge en grusvoll som vannet skulle filteres gjennom, fjerne myra, satse på å skaffe vann fra Byåsen eller bygge et renseverk.

Resultatet i første omgang var at det ble bygd et nytt vanninntak i bekken fra Styggdalen. Her var det "rent bekkevann", dette ble så ført i rør ned til den nybygde demningen for så å bli levert ut på ledningsnett. Videre holdt en vannstanden i hovedmagasinet på et svært lavt nivå slik at myrpåvirkningen skulle bli så liten som mulig.

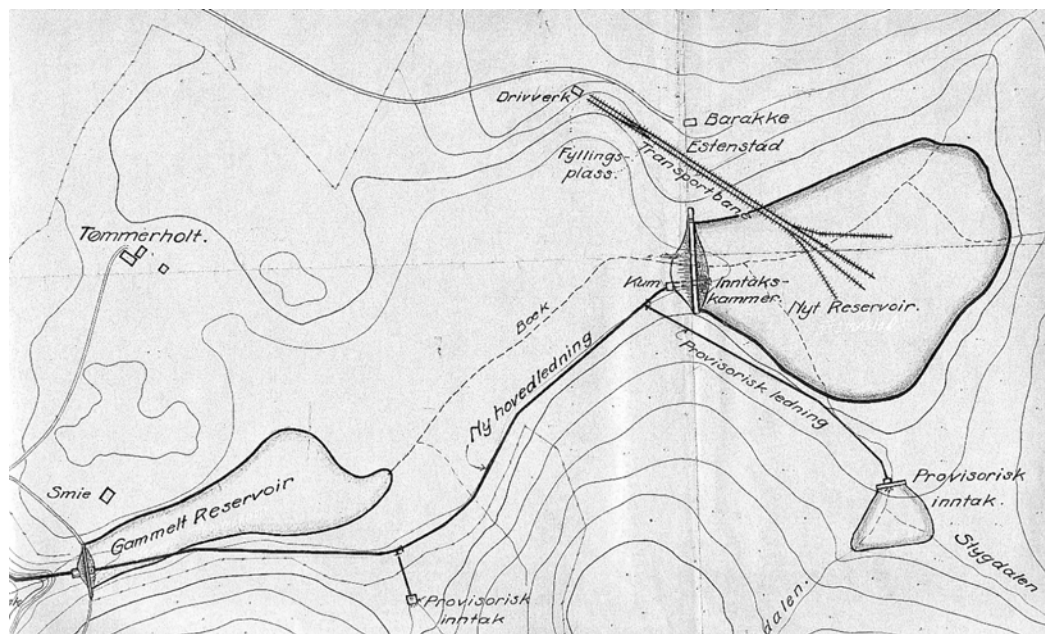
Til tross for klagen på det dårlige vannet var det mange som ønsket innlagt trykkvann i stedet for å benytte de gamle gårdsdammene. En fornyet søknad fra beboerne på Nidarvoll lød i 1920:

"Til Strinda Formanskap.

Undertegnede opsittere i Nidarvold kreds andrar herved det ærede formanskap og herredstyre om at Strinda kommunale vandleidningsnet blir utvidet derhen at ogsaa vi kan nyde godt av dette kommunale gode. De nuværende tilstander i strøket er helt uholdbare og en forandring er høist paakrevet".

På Bakkaunet var det et eget felles vannverk som forsynte 20 abonnenter. Inntaksbeholderen var imidlertid et "yndet tilholdssted for frosk". Bedring i forholdene ble det først da de fikk tilkobling til kommunens nett i 1920.

Utbedringen av Strinda vannverk startet i 1921 da herredsstyret vedtok bygging av en ny dam lengre oppe i nedslagsfeltet, ved gården Estenstad. Her ble først all myr og matjord fjernet fra området som skulle neddemmes. Det ble arrangert midlertidige inntak i 2 tilløpsbeker, slik at vann kunne ledes forbi anleggstedet. Overslag for arbeidet lød på 220.000 kr. og Estenstaddammen stod ferdig i 1924. Myrmassene ble tip-

Utsnitt av "Kart over Vandverksanlægget Estenstad."
Strinda Herredsingeniørkontor 1922. I Ystgaard.

Maalestok 1:2500. Ækvidistance=5m.

pet vest for stedet der husene på gården hadde stått.

Herredsingeniør Ystgaard vurderte bruk av gravemaskin til arbeidet, men det var ikke å oppdrive, selv om han gjorde en henvendelse til overingeniør Hoelfeldt-Lund som var ansvarlig for jernbanebyggingen Sunnan-Grong:

"Da jeg har under utabeidelse plan for uttak av ca. 100.000 m³ myrmasse fra vort vannbassin, tillater jeg mig herved at forespørre, om der fra Sunnan-Grongbanen eller Dovrebanen kan utlânes os en excavator førstkommende sommer, og i tilfælde til hvilken omtrentlig leie".

Svaret var negativt da gravemaskinene skulle brukes, straks de ble ledige, på Raumabanen og til videre arbeid på Sunnan - Grongbanen.

Etter hvert som forbruket steg, ble det behov for ytterligere utbygginger.

Erfaringen med det store myruttaket var så gode at det ble besluttet å gjøre det samme også i den nedre dammen, Tømmerholtdammen. Arbeidet startet så smått opp i 1928 og sto ferdig i oktober 1933. Myra fra nedre dam ble kjørt og tippet ut i skråningen sør for Kvernhusflata. Vi passerer denne når vi går stien mot Styggdalen.

Totalt var det fjernet 150.000 m³ myr, og arbeidet ble i all hovedsak gjort med hest, vogn og menneskehender selv om det også ble brukt trallebane. I dag er det vanskelig å tenke seg omfanget av dette arbeidet, men det må ha vært et stort oppbud av mannskap og hester, og det hele tok 8 - 9 år. Det berettes at arbeidet var velegnet som "nødsarbeid" i disse økonomisk vanskelige år.

Det var tatt et skikkelig løft i vannforsyningen, en hadde nå et magasinivolum på 375.000 m³ vann. En kunne gå tørketider med lite nedbør optimistisk i møte, samtidig var vannkvaliteten bedret.

I 1940 ble det laget et bekkeinntak i Svarttjønnbekken. Herfra ble det så lagt rør for å overføre vann til Tømmerholt-dammen. Dermed klarte en å få med et lite nedbørfelt på 0,15 km² i tillegg til de 1,25 km² fra tidligere. Dette ga beskjedne, men verdifulle vannmengder.

Ytterligere utvidelse av vannforsyningen i Strinda skjedde i 1941 da kommunen bygde et nytt inntak i Vikelva, ovenfor inntaksdammen til Ranheim Papirfabrikker. Fabrikken hadde da sørget for vannforsyningen til bebyggelsen på Ranheim i lang tid og det varte helt fram til 1984. Det nye kommunale inntaket skulle bli forløperen til dagens vannverk som benytter Jonsvatnet som kilde. Her ble det også installert desinfeksjonsutstyr. Estenstad fikk ikke dette før i ca 1955. Dette var et stort skritt framover da vannet nå ble hygienisk

trygt uten fare for smittespredning. Videre ble det nå gjort sammenkobling mellom de 2 kildenes ledningsnett, og forsyningen ble langt sikrere enn tidligere

Estenstad leverte vann også til deler av Trondheim. Samarbeidsavtaler mellom de to kommunene gjorde at en kunne utnytte ressursene til beste for befolkningen. På Byåsen var det således Strinda som fikk vann fra Trondheims ledning som var lagt fra Leirsjøen, men mengden var avtalt begrenset til det som kunne gå gjennom 2 stk rør med diameter 4 tommer.

Klagene på vannkvaliteten stoppet aldri opp, og det sikkert med rette. Et brev fra 1953 til Strinda Vannverk beskriver dette:

"Dårlig myrholdig vann.

Vi har sett skiverierne om disse ting i avisene og så for en del tid siden den høyst feilaktige konklusjonen at vannet var bra fordi ingen klaget mer.

Det hender til stadighet at man må vaske om hele storvasken fordi vannet er så brunt at man får tøyet mørkere enn før vaskingen, når det skylles.

Senest i dag er det i hvertfall tilfeldet for 2 husmødre på Høili og slikt skulle ikke være tillatt".

I 1955 ble det på nytt utført opprensning med fjerning av myrjord fra bunnen av Tømmerholtdammen. På denne tiden ble det også bygd 2 mindre grendeanlegg; på Reppe og på Være med bekkeinntak i henholdsvis Blåbærskaret og

ved Refset. Forsyningen herfra pågikk helt opp til i 1980-årene.

Strinda kommune hadde en stor vekst i folketall, noe som også gjenspeiles i ledningslengder. I løpet av 1912 var det

Estenstaddammen og Tømmerholtdammen i september 2001. Estenstaddammen er nærmest. Tuftene etter Estenstad gård vises til høyre i bildet.

Foto: Knut L. Vik

nedlagt 12 km vannledning, dette økte til 18 km i 1920, 48 km i 1939 for å ende med 130 km før kommunesammenslåingen i 1964.

I 1962 - 63 var vannsituasjonen prekær for de to kommunene. Magasinene var i ferd med å gå tomme, det ble derfor gjennomført sparekampanje hvor folk ble oppfordret til ikke å trekke i snora ved "*pimme-ling*", bare ved "*bummelum*."

Det nye store fellesvannverket for kommunene stod ferdig i 1964 med Jonsvannet som kilde. Det overtok forsyningen til den lavestliggende bebyggelsen.

Estenstadvannet skulle imidlertid fremdeles bli benyttet i lang tid framover, det var den høyestliggende bebyggelsen som måtte få det vannet. Enda så sent som i 1995 var det 3150 personer som fikk sin forsyning herifra. Etter hvert ble

det bygget nye pumpestasjoner og høydebasseng som gjorde det mulig å forsyne med Jonsvann også den siste bebyggelsen. Det var en stor dag i 1997 da Estenstadvannet etter 84 års tjeneste sluttet å renne i kranene.

I dag dekker Jonsvannet 99% av vannbehovet i Trondheim. De gamle kildene er tatt ut av forsyningen, men står fremdeles delvis som reserve. Malvik kommune får også sin forsyning fra Jonsvannet fra år 1995.

I ettertid vet vi at Estenstadvannet også hadde en utrolig god egenskap. Vannet har et naturlig innhold av kalk og en surhetsgrad som har gjort at de innvendige rustangepene på rørmaterialene er minimale. Det gamle ledningsnett er derfor fortsatt i god tilstand og benyttes fremdeles til å transportere vann - vårt viktigste og billigste næringsmiddel.